

Sygn. akt I C 1083/17

WYROK

WIMIENIURZECZYPOSPOLITEJPOLSKIEJ

Dnia 25 września 2020 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SO Ewa Ligoń - Krawczyk

Protokolant: sekretarz sądowy Katarzyna Stefanou

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 11 września 2020 r. w Warszawie

sprawy z powództwa M. G. i T. G.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę ewentualnie ustalenie

1. oddała powództwo,

2. zasądza od M. G. i T. G. na rzecz (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę 5.417 (pięć tysięcy czterysta siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 17 października 2017 r. M. G. i T. G., zastępowani przez profesjonalnego pełnomocnika, wnieśli przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W. o:

(I) zasądzenie od pozwanego łącznie ewentualnie solidarnie na rzecz powodów łącznej kwoty 317 066,33 zł na którą składają się:

(1) 285 662,59 zł tytułem rat kapitałowo-odsetkowych uiszczonych na podstawie umowy o kredyt hipoteczny od dnia 10 grudnia 2007 r. do dnia 10 października 2017 r. przy czym kwota ta wynika z sumy rat kapitałowo-odsetkowych z zaświadczenia wystawionego przez pozwanego,

(2) 31 403,74 zł tytułem innych świadczeń nienależnych, na którą składają się:

(i) 18 838,46 zł tytułem składek na ubezpieczenie na życie;

(ii) 3 584,40 zł tytułem składek na ubezpieczenie nieruchomości;

(iii) 911,36 zł tytułem prowizji za udzielenie kredytu;

(iv) 8 069,52 zł tytułem składek na ubezpieczenie niskiego wkładu własnego;

tj. wszystkich powyższych kwot tytułem nienależnego świadczenia na podstawie art. 410 k.c. wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia założenia pozwu do dnia zapłaty,

(II) zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów łącznie ewentualnie solidarnie, kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Powodowie zawarli z pozwanym umowę nr (...) z dnia 17 października 2007 r. o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CH na podstawie której pozwany zobowiązał się wypłacić powodom kwotę 455 680 zł i taką kwotę im wypłacił. W uzasadnieniu wskazano, że osiã sporu sã klauzule waloryzacyjne zawarte w umowie kredytowej, tj. § 1 ust. 3A w zw. z § 1 ust. 3 oraz § 11 ust. 4 w zw. z § 11 ust. 1. W ocenie powodów waloryzacja/indeksacja nie była dopuszczalna przez prawo przed wejściem w życie ustawy antyspreadowej, jak równieŝ miała nieuczciwy charakter. Umowa kredytu waloryzowanego czy indeksowanego jest sprzeczna lub stanowi obejście art. 69 ust. 1 prawa bankowego z uwagi na zastrzeŝenie w niej elementu indeksacji co wypacza essentialia negotii umowy kredytu w rozumieniu art. 69 ust. 1 prawa bankowego, a przez to nieważna jest cała umowa na podstawie art. 58 § 1 i 3 k.c. co w konsekwencji skutkuje zasądzeniem całego roszczenia. Niezależnie od powyższego w umowie nie doszło do określenia essentialia negotii, jak tego wymaga art. 353 § 1 k.c. (przedmiotu zobowiązania, na czym polega indeksacja/waloryzacja, kwoty kredytu w CHF, zasady spłaty kredytu), a to powoduje upadek umowy w całości. Umowa kredytu narusza równieŝ zasady współzycia społecznego, a przez to równieŝ z tej przyczyny jest nieważna na podstawie art. 58 § 2 k.c. Nadto waloryzacja/indeksacja jest nieuczciwa/niejednoznaczna, a nie tylko postanowienia umowy odsyłające do kursu z tabeli banku, przy czym nieuczciwość tych postanowień prowadzi do braku możliwości utrzymania umowy kredytu w PLN ze stawkã LIBOR z uwagi na art. 56 k.c. oraz art. 353⁽¹⁾ k.c. Ostatecznie nawet gdyby uznać, ŝe bezskutecznoœć postanowień nie skutkuje upadkiem całej umowy lecz wyłączeniem ich usunięciem, to powodom naleŝy siã tzw. nadpłaty, co w konsekwencji powinno skutkowaç zasądzeniem czêœci roszczenia (pozew k. 2-90).

W odpowiedzi na pozew z dnia 29 grudnia 2017 r. pozwany (...) S.A. z siedzibã w W. zastêpowany przez profesjonalnego pełnomocnika wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów solidarnie na rzecz pozwanego kosztów zastêpstwa procesowego strony pozwanej wedlug norm przepisanych.

Pozwany w odpowiedzi na pozew wskazał, iŝ roszczenie powodów jest bezzasadne, podnosząc przy tym zarzut nieudowodnienia roszczenia tak co do zasady jak i co do wysokoœci, wobec braku zgłoszenia dowodów na okolicznoœć wystãpienia przesłanek abuzywnoœci spornych postanowień umownych, w tym potwierdzających zasadnoœć stanowiska powodów co do dowolnego kształtowania przez pozwany bank wysokoœci kursów CHF. W ocenie pozwanego roszczenie powodów co do kwoty 8 069,52 zł dochodzonej pozwem stanowiącej koszt z tytułu ustanowienia zabezpieczenia spłaty kredytu w postaci ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, podobnie jak co do roszczenia o kwoty uiszczone tytułem ubezpieczenia na życie, ubezpieczenia nieruchomoœci za okres od dnia 22 października 2007 r. do dnia 17 październik 2014 r. oraz co do naleŝnoœci z tytułu nadpłaconych rat odsetkowych za okres od dnia 10 grudnia 2007 r. do dnia 17 październik 2014 r., a takŝe co do kwoty 911,36 zł uiszczonej przez powodów z tytułu prowizji od udzielonego im kredytu jest nieuzasadnione (odpowieðź na pozew k. 543-609).

Pismem z dnia 3 lipca 2020 r. strona powodowa dokonała rozszerzenia powództwa podwyŝszając kwotã roszczenia o zapłatã o 83 311,75 zł oraz obok roszczenia o zapłatã wniosła takŝe o ustalenie, ŝe umowa o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 17 października 2007 r. jest nieważna i rozszerzając powództwa wniosła o:

(I) zasądzenie od pozwanego łącznie ewentualnie solidarnie na rzecz powodów łącznej kwoty 401 151,34 zł na którã składają siã: (1) 364 551,16 zł tytułem rat kapitałowo-odsetkowych uiszczonych na podstawie umowy o kredyt hipoteczny od dnia 10 grudnia 2007 r. do dnia 10 czerwca 2020 r. w tym kwota 285 662,59 zł za okres od 10 grudnia 2007 r. do 10 października 2017 r. oraz kwota 78 888,57 zł za okres płatnoœci od dnia 10 listopada 2017 r. do dnia 10 czerwca 2020 r. (2) 31 403,74 zł tytułem innych świadczeń nienaleŝnych, na którã składają siã: (i) 18 838,46 zł tytułem składek na ubezpieczenie na życie; (ii) 3 584,40 zł tytułem składek na ubezpieczenie nieruchomoœci; (iii) 911,36 zł tytułem prowizji za udzielenie kredytu; (iv) 8 069,52 zł tytułem składek na ubezpieczenie niskiego wkładu własnego; tj. wszystkich powyŝszych kwot tytułem nienaleŝnego świadczenia na podstawie art. 410 k.c. wraz z odsetkami ustawowymi za opóŝnienie od kwoty 317 066,33 zł od dnia załoŝenia pozwu do dnia zapłaty oraz od kwoty 83 311,75 zł od dnia złoŝenia pisma z rozszerzeniem powództwa do dnia zapłaty;

oraz ustalenie, ŝe umowa o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 17 października 2007 r. zawarta miêdzy powodami a pozwanym jest nieważna;

ewentualnie na wypadek uznania, że nie jest możliwe połączenie roszczenia o zapłatę z roszczeniem o ustalenie nieważności:

(II) zasądzenie od pozwanego łącznie, ewentualnie solidarnie, na rzecz powodów łącznej kwoty 401 151,34 zł na którą składają się: (1) 364 551,16 zł tytułem rat kapitałowo-odsetkowych uiszczonych na podstawie umowy o kredyt hipoteczny od dnia 10 grudnia 2007 r. do dnia 10 czerwca 2020 r., w tym kwota 285 662,59 zł za okres od 10 grudnia 2007 r. do 10 października 2017 r. oraz kwota 78 888,57 zł za okres płatności od dnia 10 listopada 2017 r. do dnia 10 czerwca 2020 r. (2) 31 403,74 zł tytułem innych świadczeń nienależnych, na którą składają się: (i) 18 838,46 zł tytułem składek na ubezpieczenie na życie; (ii) 3 584,40 zł tytułem składek na ubezpieczenie nieruchomości; (iii) 911,36 zł tytułem prowizji za udzielenie kredytu; (iv) 8 069,52 zł tytułem składek na ubezpieczenie niskiego wkładu własnego; tj. wszystkich powyższych kwot tytułem nienależnego świadczenia na podstawie art. 410 k.c. wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od kwoty 317 066,33 zł od dnia założenia pozwu do dnia zapłaty oraz od kwoty 83 311,75 zł od dnia złożenia pisma z rozszerzeniem powództwa do dnia zapłaty;

ewentualnie, w razie uznania, że powodowi nie przysługuje roszczenie o zapłatę:

(III) ustalenie, że umowa o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 17 października 2007 r. zawarta między powodami a pozwanym jest nieważna;

ewentualnie, w przypadku uznania, że umowa o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 17 października 2007 r. zawarta między powodami a pozwanym jest ważna, ale winna obowiązywać bez klauzul waloryzacyjnych, strona powodowa wniosła o:

(IV) zasądzenie od (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powodów łącznie ewentualnie solidarnie łącznej kwoty 121 507 zł na którą składają się: (1) 95 221 zł tytułem części rat kapitałowych uiszczonych przez powodów na rzecz pozwanego za okres od dnia 10 grudnia 2007 r. do dnia 10 października 2017 r. (2) 26 296 zł tytułem części rat kapitałowych uiszczonych przez powoda na rzecz pozwanego za okres płatności od dnia 10 listopada 2017 r. do dnia 10 czerwca 2020 r. tj. wszystkich powyższych kwot tytułem nienależnego świadczenia na podstawie art. 410 k.c. wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od kwoty 95 221 zł od dnia założenia pozwu do dnia zapłaty oraz od kwoty 26 296 zł od dnia złożenia pisma z rozszerzeniem powództwa do dnia zapłaty

oraz ustalenie na podstawie art. 189 k.p.c., że postanowienia umowy kredytu nr (...) z dnia 17 października 2007 r. w zakresie § 1 ust. 3A w zw. z § 1 ust. 3 oraz § 11 ust. 4 w zw. z § 11 ust. 4 bezskuteczne wobec powodów tj. nie wiążą ich.

W uzasadnieniu powodowie wskazali, że do dnia złożenia pisma z rozszerzeniem powództwa powodowie regulują zobowiązania z tytułu spłaty rat kredytu, w związku z czym powodowie rozszerzyli powództwo o kolejne raty i inne świadczenia zapłacone pozwanemu od dnia 10 listopada 2017 r. Dodatkowo cała dotychczasowa argumentacja podniesiona przez stronę powodową pozostaje aktualna, a nadto została rozwinięta o kolejne twierdzenia. W zakresie powództwa o ustalenie strona powodowa wskazała, iż w razie stwierdzenia przez Sąd, że powodowie nie mają roszczenia o zapłatę, to mają oni interes prawny o ustalenie istnienia lub nieistnienia określonych stosunków prawnych, co będzie wystarczające do zabezpieczenia ich interesów prawnych na przyszłość. W szczególności, w kontekście dalszego postępowania o wykreślenie hipoteki z księgi wieczystej (rozszerzenie powództwa k. 1267-1298).

Pozwany ustosunkowując się do rozszerzenia powództwa, wniosł o jego oddalenie, także w zakresie rozszerzonym (pismo k. 1306-1306v).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W celu zakupu mieszkania zdecydowały się zaciągnąć kredyt. W tym celu M. G. udała się do doradcy kredytowego z (...) Sp. z o.o. Po przedstawieniu swojej sytuacji materialnej doradca zaproponował powodom kredyt walutowy w (...) jako najbardziej optymalny i opłacalny dla powodów. Powodowie posiadali w (...) rachunek, byli jego klientami i mieli do tego banku zaufanie. Doradca przedstawił powodom charakter kredytu walutowego. Rozmawiał z powodką

na temat zabezpieczeń kredytu (**dowód:** przesłuchanie powódki M. G. protokół k. 1310-1311 – 00:03:25-00:26:35, przesłuchanie powoda T. G. protokół k. 1311-1311v – 00:26:35-00:33:22).

T. G. i M. G. w dniu 3 września 2007 r. złożyli w (...), za pośrednictwem doradcy kredytowego (...) Sp. z o.o. Oddział we W., wniosek o udzielenie kredytu (...) hipoteczny na warunkach określonych w „Regulaminie udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...)” z przeznaczeniem na zakup lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym oraz refinansowanie poniesionych nakładów związanych z zakupem. Powodowie zawnieśli o udzielenie kredytu w kwocie 455 680 zł, w tym 10 680 zł opłat okołokredytowych, a także refinansowanie kwoty 20 000 zł poniesionej tytułem wkładu własnego, w walucie CHF, na okres 360 miesięcy, spłacanej w ratach równych kapitałowo-odsetkowych. Powodowie zawnieśli o udzielenie im kredytu zabezpieczonego ustanowioną hipoteką na kredytowanej nieruchomości, ubezpieczeniem nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych wraz z przelewem praw z polisy, cesją praw z umowy ubezpieczenia na życie, a także zabezpieczenia przejściowego w postaci ubezpieczenia kredytu i ubezpieczenia niskiego wkładu własnego (**dowód:** wniosek o udzielenie kredytu k. 615-622, przesłuchanie powódki M. G. protokół k. 1310-1311 – 00:03:25-00:26:35, przesłuchanie powoda T. G. protokół k. 1311-1311v – 00:26:35-00:33:22).

Wnioskując o udzielenie kredytu w dniu 3 września 2007 r. T. G. i M. G. pisemnie oświadczyli, że przedstawiciel banku przedstawił, im w pierwszej kolejności ofertę kredytu w polskim złotym, a po zapoznaniu się z nią, zdecydowali o wyborze oferty kredytu hipotecznego denominowanego w walucie obcej mając pełną świadomość ryzyka związanego z tym produktem, a w szczególności tego, że niekorzystna zmiana kursu waluty spowoduje wzrost comiesięcznych rat spłaty kredytu oraz wzrost całego zadłużenia. Ponadto powodowie pisemnie oświadczyli, że zostali poinformowani przez przedstawiciela banku o jednoczesnym ponoszeniu ryzyka zmiany stopy procentowej polegającym na tym, że w wyniku niekorzystnej zmiany stopy procentowej może ulec zwiększeniu comiesięczna rata spłaty kredytu oraz wartość całego zaciągniętego zobowiązania. Powodowie oświadczyli również, że są świadomi ponoszenia obu rodzajów ryzyka, związanych z wybranym przez nich produktem kredytowym. T. G. i M. G. pisemnie oświadczyli także, iż przedstawiciel banku poinformował ich o kosztach obsługi kredytu w wypadku niekorzystnej zmiany kursu walutowego oraz zmiany stopy procentowej tj. o możliwości wzrostu raty kapitałowo-odsetkowej, a informacje te zostały przedstawione w postaci symulacji wysokości rat kredytu (**dowód:** oświadczenia k. 627-628).

T. G. w dacie wnioskowania o kredyt posiadał wykształcenie wyższe (inżynier). Zatrudniony był na podstawie umowy o pracę, na stanowisku kierownika działu lotniczego w (...) S.A. w P., jak również prowadził własną działalność gospodarczą pn. (...). Średnie miesięczne wynagrodzenie netto powoda wynosiło ok. 13 450,85 zł. M. G. w dacie wnioskowania o kredyt posiadała wykształcenie wyższe - prawnicze, zatrudniona była na podstawie umowy o pracę w (...) Sp. z o.o. z siedzibą w K., na stanowisku kierownika hotelu ze średnim miesięcznym wynagrodzeniem w kwocie 2 725,43 zł. Powodowie posiadali środki pieniężne na rachunkach w kwocie 150 000 zł, majątek trwały w postaci dwóch mieszkań wartości 600 000 zł oraz dwa auta o wartości 110 000 zł (**dowód:** wniosek o udzielenie kredytu k. 615-622, zaświadczenia k. 623-626).

Maksymalna możliwa do uzyskania przez powodów kwota kredytu z uwzględnieniem waluty CHF wynosiła 960 400 zł (**dowód:** wydruk z kalkulatora kredytowego k. 631-634).

Decyzją kredytową nr (...) bank w odpowiedzi na wniosek powodów o udzielenie kredytu przyznał kredyt na warunkach:

„§ 1 Dane o kredycie:

1. Cel kredytu: sfinansowanie nabycia lokalu mieszkalnego oznaczonego nr (...) położonego we W., przy ul. (...) oraz refinansowanie nakładów poniesionych tytułem wkładu własnego i sfinansowanie opłat okołokredytowych.
2. Kwota Kredytu: 455 680,00 zł.
3. Waluta Waloryzacji Kredytu: CHF.

3A. Kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 2007-09-28 według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosi 205 233,52 CHF. Kwota niniejsza ma charakter informacyjny i nie stanowi zobowiązania banku. Wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu może być różna od podanej w niniejszym punkcie.

4. Okres kredytowania: 360 miesięcy (...)

5. Wariant spłaty kredytu: równe raty kapitałowo odsetkowe. (...)

7. Prowizja za udzielenie kredytu: 0% kwoty kredytu tj. 0,00 zł

7A. Prowizja tytułem ubezpieczenia Kredytu w (...) S.A.: 0,20% kwoty Kredytu tj. 911,36 zł

7B. Składka miesięczna tytułem generalnej umowy ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych wynosi 0,0066% wartości nieruchomości. Suma ubezpieczenia wynosi 445 000,00 zł. Składka ubezpieczeniowa płatna jest w dniu uruchomienia kredytu oraz w terminach spłaty kolejnych rat kapitałowo-odsetkowych. Jeżeli Kredytobiorca dostarczy do Banku inną polisę potwierdzającą objęcie ochroną ubezpieczeniową nieruchomości będącej zabezpieczeniem kredytu wraz z przelewem praw na (...), składka nie zostanie pobrana za okres ubezpieczenia, na jaki została zawarta polisa

7C. Składka jednorazowa tytułem ubezpieczenia na życie i od niezdolności do pracy zarobkowej: 1,50% kwoty 455 680,00 zł tj: 6 835,20 zł. Po upływie 24 miesięcy od dnia uruchomienia Kredytu składka będzie naliczana miesięcznie w wysokości określonej w Taryfie Prowizji i Opłat (...).

7D. W przypadku odstąpienia przez Kredytobiorcę od ubezpieczenia na życie określonego w § 4 ust. 4 niniejszej umowy, marża kredytu ulega podwyższeniu o 0,5 p.p.. Podwyższenie marży kredytu skutkuje podwyższeniem oprocentowania kredytu i następuje od daty spłaty najbliższej raty przypadającej po dniu wygaśnięcia ubezpieczenia.

8. Na dzień wydania Decyzji kredytowej przez (...) oprocentowanie Kredytu w stosunku rocznym wynosi 3,90%, marża (...) wynosi 1,12% 1,00%. W okresie ubezpieczenia spłaty Kredytu w (...) S.A. dokonanego zgodnie z § 3 ust. 6 pkt. 1), oprocentowanie Kredytu, ulega podwyższeniu o 1,00 p.p. i wynosi 4,90% Po zakończeniu okresu ubezpieczenia obniżenie oprocentowania Kredytu o 1,00 p.p. następuje od daty spłaty najbliższej raty. (...)

§ 3 Prawne zabezpieczenie kredytu

1. Hipoteka kaucyjna wpisana na pierwszym miejscu do kwoty 683 520,00 zł ustanowiona na nieruchomości określonej w § 2 (...)

2. Przelew na rzecz (...) praw z umowy ubezpieczenia od ognia i innych zdarzeń losowych nieruchomości obciążonej hipoteką określoną w ust. 1 niniejszego § do wysokości sumy ubezpieczenia ustalonej w Umowie kredytowej, jednak nie więcej niż kwota zobowiązania wobec (...) z tytułu kredytu/pożyczki. W przypadku budynków w budowie suma ubezpieczenia powinna odpowiadać docelowej wartości robót wykonanych oraz planowanych odpowiednio do stanu zawansowania budowy do ostatniego dnia okresu ubezpieczenia wraz z uwzględnieniem materiałów budowlanych.

3. Ubezpieczenie niskiego wkładu własnego Kredytu w (...) S.A. na 36 miesięczny okres ubezpieczenia (...). Kredytobiorca upoważnia (...) do pobierania środków tytułem zwrotu kosztów ubezpieczenia w wysokości 3,50% różnicy pomiędzy wymaganym wkładem własnym kredytobiorcy, a wkładem wniesionym faktycznie przez Kredytobiorcę tj. 3 488,80 zł oraz zwrotu kosztów z tytułu kontynuacji przedmiotowego ubezpieczenia z rachunku wskazanego w § 6 bez odrębnej dyspozycji.

4. Przelew na rzecz (...) praw z umowy ubezpieczenia na życie zawartej przez Kredytobiorców na kwotę nie niższą niż 455 680,00 zł. Warunek ten uważa się za spełniony przez przystąpienie Kredytobiorców do ubezpieczenia grupowego na życie oferowanego przez (...) wraz Kredytem lub dostarczenie do (...) oryginału polisy ubezpieczeniowej

potwierdzającej zawarcie umowy ubezpieczenia na życie w stosunku do Kredytobiorcy, na sumę ubezpieczenia nie niższą niż 455 680,00 zł w towarzystwie ubezpieczeniowym zaakceptowanym uprzednio przez (...), w której (...) wskazany będzie jako wyłączny uposażony oraz dokonanie cesji praw wynikających z w/w umowy ubezpieczenia na rzecz (...) i przedstawienie w (...) pisemnego potwierdzenia, iż towarzystwo ubezpieczeniowe przyjęło do wiadomości dokonanie cesji oraz że bezwarunkowe dokonanie cesji praw z umowy ubezpieczenia jest dopuszczalne. (...)

6. Prawne zabezpieczenie spłaty Kredytu na okres przejściowy do czasu przedłożenia w (...) odpisu z księgi wieczystej nieruchomości potwierdzającego prawomocny wpis hipoteki (o której mowa w ust. 1 niniejszego §) ustanowionej na rzecz (...): TAK Ubezpieczenie spłaty Kredytu w (...) SA (...). (**dowód:** decyzja kredytowa k. 635-637).

W dniu 17 października 2007 r. T. G. i M. G. zawarli z (...) Bank S.A. z siedzibą w W., Oddziałem Bankowości Detalicznej w Ł., zwanego też (...) umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF. Umowa zawierała następujące postanowienia:

„§ 1 Dane o kredycie:

4. Cel kredytu: sfinansowanie nabycia lokalu mieszkalnego oznaczonego nr (...) położonego we W., przy ul. (...) oraz refinansowanie nakładów poniesionych tytułem wkładu własnego i sfinansowanie opłat okołokredytowych.

5. Kwota Kredytu: 455 680,00 zł.

6. Waluta Waloryzacji Kredytu: CHF.

3A. Kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 2007-09-28 według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosi 205 233,52 CHF. Kwota niniejsza ma charakter informacyjny i nie stanowi zobowiązania banku. Wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu może być różna od podanej w niniejszym punkcie.

4. Okres kredytowania: 360 miesięcy, tj. od dnia 17 PAŹ 2007 do dnia 2037-11-10.

5. Wariant spłaty kredytu: równe raty kapitałowo odsetkowe. (...)

7. Prowizja za udzielenie kredytu: 0% kwoty kredytu tj. 0,00 zł

7A. Prowizja tytułem ubezpieczenia Kredytu w (...) S.A.: 0,20% kwoty Kredytu tj. 911,36 zł

7B. Składka miesięczna tytułem generalnej umowy ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych wynosi 0,0066% wartości nieruchomości. Suma ubezpieczenia wynosi 445 000,00 zł. Składka ubezpieczeniowa płatna jest w dniu uruchomienia kredytu oraz w terminach spłaty kolejnych rat kapitałowo-odsetkowych. Jeżeli Kredytobiorca dostarczy do Banku inną polisę potwierdzającą objęcie ochroną ubezpieczeniową nieruchomości będącej zabezpieczeniem kredytu wraz z przelewem praw na (...), składka nie zostanie pobrana za okres ubezpieczenia, na jaki została zawarta polisa

7C. Składka jednorazowa tytułem ubezpieczenia na życie i od niezdolności do pracy zarobkowej: 1,50% kwoty 455 680,00 zł tj: 6 835,20 zł. Po upływie 24 miesięcy od dnia uruchomienia Kredytu składka będzie naliczana miesięcznie w wysokości określonej w Taryfie Prowizji i Opłat (...).

7D. W przypadku odstąpienia przez Kredytobiorcę od ubezpieczenia na życie określonego w § 4 ust. 4 niniejszej umowy, marża kredytu ulega podwyższeniu o 0,5 p.p.. Podwyższenie marży kredytu skutkuje podwyższeniem oprocentowania kredytu i następuje od daty spłaty najbliższej raty przypadającej po dniu wygaśnięcia ubezpieczenia.

8. Na dzień wydania Decyzji kredytowej przez (...) oprocentowanie Kredytu w stosunku rocznym wynosi 3,90%, marża (...) wynosi 1,00%. W okresie ubezpieczenia spłaty Kredytu w (...) S.A. dokonanego zgodnie z § 3 ust. 6 pkt.

1), oprocentowanie Kredytu, ulega podwyższeniu o 1,00 p.p. i wynosi 4,90% Po zakończeniu okresu ubezpieczenia obniżenie oprocentowania Kredytu o 1,00 p.p. następuje od daty spłaty najbliższej raty. (...)

§ 3 Prawne zabezpieczenie kredytu

1. Hipoteka kaucyjna wpisana na pierwszym miejscu do kwoty 683 520,00 zł ustanowiona na nieruchomości określonej w § 2 (...)

2. Przelew na rzecz (...) praw z umowy ubezpieczenia od ognia i innych zdarzeń losowych nieruchomości obciążonej hipoteką określoną w ust. 1 niniejszego § do wysokości sumy ubezpieczenia ustalonej w Umowie kredytowej, jednak nie więcej niż kwota zobowiązania wobec (...) z tytułu kredytu/pożyczki. W przypadku budynków w budowie suma ubezpieczenia powinna odpowiadać docelowej wartości robót wykonanych oraz planowanych odpowiednio do stanu zawansowania budowy do ostatniego dnia okresu ubezpieczenia wraz z uwzględnieniem materiałów budowlanych.

3. Ubezpieczenie niskiego wkładu własnego Kredytu w (...) S.A. na 36 miesięczny okres ubezpieczenia (...). Kredytobiorca upoważnia (...) do pobierania środków tytułem zwrotu kosztów ubezpieczenia w wysokości 3,50% różnicy pomiędzy wymaganym wkładem własnym kredytobiorcy, a wkładem wniesionym faktycznie przez Kredytobiorcę tj. 3 488,80 zł oraz zwrotu kosztów z tytułu kontynuacji przedmiotowego ubezpieczenia z rachunku wskazanego w § 6 bez odrębnej dyspozycji.

4. Przelew na rzecz (...) praw z umowy ubezpieczenia na życie zawartej przez Kredytobiorców na kwotę nie niższą niż 455 680,00 zł. Warunek ten uważa się za spełniony przez przystąpienie Kredytobiorców do ubezpieczenia grupowego na życie oferowanego przez (...) wraz Kredytem lub dostarczenie do (...) oryginału polisy ubezpieczeniowej potwierdzającej zawarcie umowy ubezpieczenia na życie w stosunku do Kredytobiorcy, na sumę ubezpieczenia nie niższą niż 455 680,00 zł w towarzystwie ubezpieczeniowym zaakceptowanym uprzednio przez (...), w której (...) wskazany będzie jako wyłączny uposażony oraz dokonanie cesji praw wynikających z w/w umowy ubezpieczenia na rzecz (...) i przedstawienie w (...) pisemnego potwierdzenia, iż towarzystwo ubezpieczeniowe przyjęło do wiadomości dokonanie cesji oraz że bezwarunkowe dokonanie cesji praw z umowy ubezpieczenia jest dopuszczalne. (...)

6. Prawne zabezpieczenie spłaty Kredytu na okres przejściowy do czasu przedłożenia w (...) odpisu z księgi wieczystej nieruchomości potwierdzającego prawomocny wpis hipoteki (o której mowa w ust. 1 niniejszego §) ustanowionej na rzecz (...): TAK Ubezpieczenie spłaty Kredytu w (...) SA (...)

§ 5 Wypłata Kredytu

1. Sposób wypłaty kredytu

kwota 425 000,00 zł przekazana na rachunki wskazane w ww. akcie notarialnym

kwota 20 000,00 zł przekazana na rachunek Kredytobiorcy tytułem refinansowania poniesionych nakładów

kwota 10 680,00 zł przekazana na rachunek Kredytobiorcy tytułem sfinansowania opłat okołokredytowych (...)

§ 10 Oprocentowanie kredytu

1. Kredyt oprocentowany jest według zmiennej stopy procentowej, która w dniu wydania Decyzji kredytowej przez (...) ustalona jest w wysokości określonej w § 1 ust 8.

2. Wysokość zmiennej stopy procentowej w dniu wydania Decyzji Kredytowej ustalona została jako stawka bazowa LIBOR 3M z dnia 2007-08-30 powiększona o stałą w całym okresie kredytowania marżę (...) w wysokości 1,00% (...)

§ 11 Spłata Kredytu – wysokość rat

1. Kredytobiorca zobowiązuje się do spłaty kapitału wraz z odsetkami miesięcznie w ratach kapitałowo-odsetkowych określonych w § 1 ust. 5 w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie spłat (...)

4. Raty kapitałowo-odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50 (...)

§ 30 Oświadczenia Kredytobiorcy

1. Kredytobiorca oświadcza, że został dokładnie zapoznany z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym w zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptuje. Kredytobiorca jest świadomy, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, a jego konsekwencje wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi kredytu.

2. Kredytobiorca oświadcza, że został dokładnie zapoznany z kryteriami zmiany stóp procentowych kredytów obowiązującymi w (...) oraz zasadami modyfikacji oprocentowania Kredytu i w pełni je akceptuje. (...)” (**dowód:** umowa k. 96-99v).

Powodowie przed podpisaniem umowy zapoznali się z jej treścią (**dowód:** przesłuchanie powódki M. G. protokół k. 1310-1311 – 00:03:25-00:26:35, przesłuchanie powoda T. G. protokół k. 1311-1311v – 00:26:35-00:33:22).

W dniu 17 października 2007 r. powodowie złożyli w pozwanym banku pisemny wniosek o odblokowanie środków kredytu prosząc o pobranie z ich ekonta: prowizji bankowej w kwocie 0 zł, prowizji z tytułu ubezpieczenia kredytu w kwocie 911,36 zł, ubezpieczenia niskiego wkładu własnego w kwocie 3 488,80 zł, składki tytułem ubezpieczenia na życie i od niezdolności do pracy zarobkowej w kwocie 6 835,20 zł, składki tytułem ubezpieczenia nieruchomości od ognia i zdarzeń losowych na poziomie 0,0066% od 445 000,00 zł. Sposób odblokowania środków: przelew na rachunek w banku (...) kwoty 425 000 zł oraz pobranie z konta M. G. kwot 20 000 zł oraz 10 680 zł. Wnioskowany termin odblokowania środków: 22.10.2007 r. (**dowód:** wniosek o odblokowanie środków k. 639).

Kredyt został uruchomiony, a środki z niego otrzymane rozdysponowane - w dniu 22 października 2007 r. (**dowód:** potwierdzenie uruchomienia kredytu k. 640, potwierdzenie realizacji przelewu k. 641, 642).

Bank poprzez ogłoszenie w serwisie bankowości internetowej poinformował o zmianie od dnia 1 lipca 2009 r. regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych. Zmiana wiązała była z postanowieniami rekomendacji S II Komisji Nadzoru Finansowego, a dotyczyła możliwości spłaty kredytu bądź pożyczki w walucie waloryzacji (bezsporne, nadto **dowód:** wydruk ze strony internetowej banku k. 693-693v).

Powodowie spłacają kredyt w złotych polskich. Po własnej analizie stwierdzili, że nie opłaca się im zawarcie aneksu i spłata kredytu we franku szwajcarskim (**dowód:** przesłuchanie powódki M. G. protokół k. 1310-1311 – 00:03:25-00:26:35, przesłuchanie powoda T. G. protokół k. 1311-1311v – 00:26:35-00:33:22).

W przypadku udzielania kredytów we frankach szwajcarskich pozwany bank pozyskiwał w celu finansowania kredytu franki szwajcarskie z rynku międzybankowego (**dowód:** zeznania świadka M. D. protokół k. 1252-1253 – 00:00:21-00:59:41, (...) - (...) – 00:17:43-02:15:03, zeznania świadka M. T. protokół k. 1233-1234 – 00:05:03-00:32:54).

Pozwany bank ustala tabele kursowe dla kredytów waloryzowanych walutą obcą każdego dnia przed otwarciem oddziałów banku na podstawie średnich notowań z rynku międzybankowego prezentowanych w serwisach internetowych R. i B. oraz dodaniu do średnich kursów połowy ustalonego przez zarząd banku spreadu walutowego (kurs sprzedaży) lub odjęciu od średnich kursów połowy ustalonego przez zarząd banku spreadu walutowego (kurs kupna). Tabele kursowe ogólnodostępne dla klientów publikowane są na stronie internetowej banku. Informacje o niej otrzymać można również w placówkach banku lub też telefonicznie (**dowód:** Tabela kursowa (...) – Metodyka

oraz analiza porównawcza k. 668-692v, zeznania świadka M. D. protokół k. 1252-1253 – 00:00:21-00:59:41, (...) - (...) – 00:17:43-02:15:03, zeznania świadka M. T. protokół k. 1233-1234 – 00:05:03-00:32:54).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie okoliczności między stronami bezspornych, jak również złożonych do akt sprawy dokumentów, w szczególności kopii wniosku kredytowego, umowy kredytu, pisemnych oświadczeń, dyspozycji uruchomienia kredytu, potwierdzeń uruchomienia kredytu i przelewów a także dokumentów wewnętrznych pozwanego banku. Sąd w całości dał wiarę przedłożonym dokumentom, bowiem żadna ze stron nie kwestionowała ich autentyczności, a Sąd nie miał podstaw do kwestionowania ich wiarygodności bądź zawartej w nich treści z urzędu. W odniesieniu do Tabeli kursowej (...) – Metodyka oraz analiza porównawcza, Sąd uznał, iż jest to dokument przydatny dla postępowania bowiem wyjaśnia kwestie związane z kredytami waloryzowanymi oferowanymi przez pozwanego bank, nadto przeprowadzenie dowodu z tegoż dokumentu nie wpłynęło na przedłużenie postępowania, a przyczyniło się do wyjaśnienia istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy zagadnień.

Sąd ustalając stan faktyczny oparł się również na zeznaniach świadków M. D. i M. T. w zakresie wskazanym w ustalonym stanie faktycznym. W tej części świadkowie posiadali informacje i podawali fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. W pozostałym zakresie Sąd nie brał pod uwagę zeznań złożonych przez świadków, albowiem nie odnosiły się one konkretnie do faktów związanych z zawarciem umowy łączącej strony procesu.

Dokonując ustaleń faktycznych Sąd oparł się również częściowo na dowodzie z przesłuchania powodów, w zakresie wskazanym w ustalonym stanie faktycznym. Jakkolwiek w ocenie Sądu powodowie rzetelnie przedstawili informacje na temat przyczyn i samego zawarcia umowy kredytowej to w przypadku pozostałych okoliczności ich relacje są niespójne, jak również nie znajdują potwierdzenia w zgromadzonym materiale dowodowym zebranym w sprawie. Zarówno treść składanych pisemnie oświadczeń, jak i późniejsze depozycje powodów poddają w wątpliwość podnoszone zarzuty o ich niedoinformowaniu. Zebrany materiał dowodowy i ustalony stan faktyczny wskazuje, iż w chwili zawierania umowy kredytu powodowie byli poinformowani i posiadali pełną świadomość różnicy pomiędzy kredytem złotowym, a oferowanym kredytem waloryzowanym do waluty obcej, ryzyku walutowym, oprocentowaniu itd. Powodowie w oparciu o otrzymane dane dokonali własnej analizy opłacalności każdego z produktów finansowych i zgodnie z tym dokonali wyboru kredytu.

Na rozprawie w dniu 11 września 2020 r. Sąd postanowił oddalić wniosek powodów o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego ds. rachunkowości, a także wniosek dowodowy o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego ds. bankowości ze specjalnością instrumenty finansowe. Powyższe wnioski nie zasługiwały na uwzględnienie, albowiem rolą biegłego nie jest dokonywanie samodzielnych ustaleń faktycznych istotnych dla zastosowania określonej normy prawnej. To strony winny wykazywać fakty, z których wywodzą skutki prawne. Zadaniem biegłego jest jedynie naświetlenie wyjaśnianych okoliczności z punktu widzenia wiadomości specjalnych przy uwzględnieniu zebranego w toku procesu i udostępnionego mu materiału sprawy. Zlecenie biegłemu przez Sąd opracowania opinii w zakresie wnioskowanym przez stronę powodową przerzucaloby w istocie na biegłego obowiązek strony do zakreślenia podstawy faktycznej roszczenia (por. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 27 sierpnia 2010 r., I ACa 286/10, LEX nr 1120109, Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 13 września 2012 r., III AUa 519/11, LEX nr 1220780, Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 30 października 2012 r., I ACa 647/12, LEX nr 1236382). Niezależnie od powyższego zbędne było przeprowadzenie dowodów z opinii ww. biegłych, z przyczyn dla których powództwo zostało oddalone, a które wskazane zostały w dalszej części uzasadnienia. W tym przypadku przeprowadzenie dowodu nie wniosłoby istotnych faktów do sprawy, a przyczyniłoby się jedynie do nieuzasadnionego przedłużenia postępowania.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Powództwo jako bezzasadne podlegało oddaleniu w całości.

W przedmiotowej sprawie powodowie ostatecznie domagali się zapłaty kwoty 401 151,34 zł tytułem nienależnego świadczenia na podstawie art. 410 k.c. oraz ustalenia, że łącząca ich z bankiem umowa nr (...) z dnia 17 października 2007 r. jest nieważna. Powodowie zgłosili również roszczenia ewentualne: (I) o zapłatę kwoty 401 151,34 zł tytułem nienależnego świadczenia na podstawie art. 410 k.c.; (II) o ustalenie że ww. umowa o zawarta między powodami

a bankiem jest nieważna; (IV) o zasądzenie od pozwanego kwoty 121 507,00 zł jako świadczenia nienależnego na podstawie art. 410 k.c. oraz ustalenia bezskuteczności klauzul waloryzacyjnych § 1 ust. 3A w zw. z § 1 ust. 3, § 11 ust. 4 w zw. z § 11 ust. 1.

W ocenie powodów zawarte w umowie kwestionowane postanowienia umowne waloryzacja/indeksacja w dacie zawierania umowy kredytu nie były dopuszczalne przez prawo i miały nieuczciwy charakter. A zatem, umowa kredytu jest sprzeczna lub stanowi obejście art. 69 ust. 1 prawa bankowego. Indeksacja w ocenie powodów wypacza essentialia negotii umowy kredytu w rozumieniu art. 69 ust. 1 prawa bankowego, a przez to nieważna jest cała umowa na podstawie art. 58 § 1 i 3 k.c. co w konsekwencji skutkuje zasądzeniem całego roszczenia. Niezależnie od powyższego w umowie nie doszło do określenia essentialia negotii, jak tego wymaga art. 353 § 1 k.c., a to powoduje upadek umowy w całości. Umowa kredytu narusza również zasady współzycia społecznego, a przez to jest nieważna na podstawie art. 58 § 2 k.c. Nadto mechanizm waloryzacji/indeksacji jest nieuczciwy/niejednoznaczny, a nie tylko postanowienia umowy odsyłające do kursu z tabeli kursowych banku, przy czym nieuczciwość tych postanowień prowadzi do braku możliwości utrzymania umowy kredytu w PLN ze stawką LIBOR z uwagi na art. 56 k.c. oraz art. 353¹ k.c. W ocenie strony powodowej kwestionowane klauzule są bezwzględnie nieważne ex tunc, ewentualnie jako abuzywne/nieuczciwe, są bezskuteczne, a przez to, w całości umowa kredytu obarczona jest sankcją nieważności bezwzględnej lub należy ją uznać za niezawartą od początku poprzez brak ustalenia essentialia negotii.

Istotne zatem dla uwzględnienia powództwa, zarówno głównego jak i ewentualnych, z racji podnoszenia tych samych twierdzeń i zarzutów względem wysuwanych żądań było zbadanie zasadności podnoszonych twierdzeń na których one się opierają. Gdyby okazało się, że twierdzenia strony powodowej są prawdziwe i udowodnione, wówczas należałoby stwierdzić zasadność powództwa głównego, bez potrzeby badania pozostałych roszczeń ewentualnych. Stwierdzenie natomiast bezzasadności twierdzeń powodów implikować będzie oddalenie zarówno powództwa głównego, jak również zgłoszonych roszczeń ewentualnych.

Zasadą jest, że każde przejście wartości majątkowej z jednej osoby na drugą musi być prawnie uzasadnione. W związku z tym stosownie do art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby nie było to możliwe, do zwrotu jej wartości.

Przepis ten – w myśl art. 410 § 1 k.c. – stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia (§ 2).

Zgodnie z art. 58 § 1 i 2 k.c. czynność sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż w miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współzycia społecznego.

Przechodząc w pierwszej kolejności do oceny zgłoszonego w powództwie głównym roszczenia o ustalenie, wskazać należy, iż stosownie do art. 189 k.p.c., powód może żądać ustalenia przez Sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Zgodnie z ogólną zasadą wynikającą z art. 6 k.c. strona powodowa powinna wykazać istnienie po jej stronie interesu prawnego. Sąd z urzędu bada interes prawny będący materialno-prawną przesłanką powództwa o ustalenie, a ustalenie jego braku skutkuje oddaleniem powództwa wprost bez analizy żądania strony powodowej.

Interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. występuje wówczas, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa; niepewność ta powinna być obiektywna, tj. zachodzić według rozumnej oceny sytuacji, a nie tylko subiektywna, tj. według odczucia powoda. Interes ten należy rozumieć jako potrzebę wprowadzenia jasności co do konkretnego prawa lub stosunku prawnego – w celu ochrony przed groźącym naruszeniem sfery uprawnień powoda (wyrok Sądu Najwyższego z 24 marca 1987 r., sygn. akt III CRN 57/87, OSNPG 1987, Nr 7, poz. 27). Skuteczne powołanie się na

interes prawny wymaga wykazania, że oczekiwane rozstrzygnięcie wywoła takie skutki w stosunkach między stronami, w następstwie których ich sytuacja prawna zostanie określona jednoznacznie i tym samym wyeliminowane zostanie ryzyko naruszenia w przyszłości praw powoda. W przypadku, gdy dojdzie już do naruszenia prawa, w związku z którym stronie służy dalej idące roszczenie np. o świadczenie (danie, czynienie, zaniechanie lub znoszenie), wyłączona jest możliwość skutecznego wystąpienia z powództwem o ustalenie, skoro sfera podlegająca ochronie jest w takiej sytuacji szersza, a rozstrzygnięcie o różnicy zdań w stanowiskach stron nabiera charakteru przesłankowego. Takie stanowisko wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 marca 2002 r. sygn. akt: II CKN 919/99 (LEX nr 54376), które Sąd Okręgowy w całości podziela.

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, Sąd doszedł do przekonania, że strona powodowa ma interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie. Strona powodowa w żądaniu głównym oprócz zapłaty domagała się ustalenia, że umowa o kredyt w walucie szwajcarskiej jest nieważna, a w roszczeniu ewentualnym ustalenia bezskuteczności kwestionowanych klauzul, wskazując w zakresie interesu prawnego na konieczność wykreślenia hipoteki z księgi wieczystej. W tym miejscu podkreślić należy niekonsekwencję stanowiska strony powodowej. Niewątpliwie powodowie konieczność ustalenia nieważności, czy też bezskuteczności klauzul podnosili w zakresie zgłaszanych żądań o zapłatę. Trudno jest przy tym uznać by powodowie powództwo o ustalenie w przedmiotowej sprawie wytaczali tylko i wyłącznie w celu wykreślenia z księgi wieczystej zabezpieczenia umowy kredytowej w postaci hipoteki kaucyjnej. W tym zakresie interes prawny jawi się jako iluzoryczny. W ocenie Sądu w przedmiotowej sprawie istotny jest brak spłaty całości zadłużenia. W tej sytuacji nie sposób jest przyjąć, że powodom służy dalej idące roszczenie. Można rozważać, czy skoro powodowie spłacają kredyt w wysokości podawanej przez bank, to istnieje jakakolwiek niepewność ich sytuacji prawnej zważywszy na pogląd zaprezentowany w cytowanym wyżej wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2015 r. (sygn. akt IV CSK 362/14). Biorąc pod uwagę wskazane przez powodów przyczyny nieważności umowy, a także abuzywność klauzul umownych, uznać należy, że niepewność ich sytuacji prawnej została wykazana w sposób uzasadniający rozpoznanie sprawy merytorycznie w zakresie powództw o ustalenie.

Umowa kredytu bankowego jest umową nazwaną uregulowaną w art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (dalej: prawo bankowe). Zgodnie z art. 69 ust. 1 prawa bankowego w brzemieniu obowiązującym na datę zawarcia umowy kredytowej, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Stosownie do ust. 2 umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

W art. 69 ust 2 prawa bankowego wskazano zatem, jakie niezbędne postanowienia powinny być zawsze ujawnione w tej umowie bankowej. Nie wszystkie z tych elementów stanowią essentialia negotii umowy kredytowej. Elementów konstrukcyjnych tej umowy poszukiwać należy w art. 69 ust 1 prawa bankowego.

Sąd analizując w przedmiotowej sprawie postanowienia umowy kredytowej zawartej przez powodów z pozwanym bankiem, doszedł do przekonania, że są one zgodne z art. 69 ustawy prawo bankowe. Umowa jest zgodna z wymienionym wcześniej przepisem, nie jest próbą obejścia przepisów prawa bankowego, jak również nie wypacza natury umowy kredytu. Niewątpliwie podpisana przez strony umowa kredytu hipotecznego spełnia wszystkie przywołane powyżej ustawowe wymogi prawa bankowego. Niewątpliwie umowa kredytu dochodzi do skutku przez złożenie zgodnych oświadczeń woli przez strony, bank zobowiązuje się do oddania określonej sumy do dyspozycji kredytobiorcy, natomiast ten ostatni do jej zwrotu wraz z odsetkami. W przedmiotowej umowie kredytu kwotę kredytu określono na 455 680,00 zł i kwotę tę poddano waloryzacji do CHF, tym samym brak jest podstaw do przyjęcia, że kwota kredytu nie została określona. Umowa określa również zasady i termin spłaty kredytu. Zgodnie z umową kredyt spłacany jest w ratach równych kapitałowo-odsetkowych płatnych do 10-tego dnia każdego miesiąca poprzez

pobranie z rachunku bankowego powodów kwoty w złotych polskich po uprzednim jej przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50. Za nieudowodnione należy uznać twierdzenia strony powodowej jakoby umowa nie zawierała wszystkich koniecznych warunków, jak również strony w umowie nie uzgodniły essentialia negotii umowy.

Słusznie potwierdza Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 29 kwietnia 2015 r., wydanym w sprawie V CSK 445/14 (Lex nr 1751291), a Sąd Okręgowy podziela to stanowisko, że dopuszczalne jest ułożenie stosunku prawnego w taki sposób, że strony ustalą w umowie inną walutę zobowiązania i inną walutę wykonania zobowiązania. Strony mogą zatem ustalić jako walutę zobowiązania (wierzytelności) walutę obcą, a jako walutę wykonania tego zobowiązania (spłaty wierzytelności) walutę polską. Wspomniany powyżej art. 69 prawa bankowego statuuje, że waluty samego kredytu oraz waluta jego spłaty nie muszą być tożsame. Tym samym, dopuszczalne jest tworzenie umów realizujących essentialia negotii umowy kredytu przy założeniu spłaty wierzytelności w walucie obcej. Brak jest przy tym w ocenie Sądu ustawowego wymogu obowiązku określania w umowie kredytu sposobu ustalania kursu waluty obcej.

Za dopuszczalnością kredytów waloryzowanych Sąd Najwyższy opowiedział się także w wyroku z 22 stycznia 2016 roku (I CSK 1049/14, Legalis). W uzasadnieniu tego wyroku stwierdzono, że umowa kredytu waloryzowanego mieści się, w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w zw. z art. 69 pr. bankowego). Umowa kredytu waloryzowanego nie jest zatem sprzeczna z art. 358¹ § 2 k.c. wedle którego strony mogą zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. Natomiast § 3 tego przepisu stanowi podstawę sądowej waloryzacji świadczeń. Należy wyjaśnić, że przepis art. 69 prawa bankowego nie należy do przepisów określających w sposób sztywny wysokość świadczenia pieniężnego, w szczególności świadczenia kredytobiorcy, tj. kwoty kredytu, którą powinien zwrócić w wykonaniu zobowiązania wynikającego z umowy kredytu. Z tego względu waloryzacja umowna tego świadczenia była dopuszczalna na podstawie art. 358¹ § 2 k.c. Przyjęcie za miernik waloryzacji waluty obcej nie stanowiło również naruszenia bezwzględnie obowiązujących przepisów ani zasad współżycia społecznego. Waloryzacja umowna przy zastosowaniu jako jej miernika waluty obcej wyraża się w tym, że kredytobiorca zwraca kredytodawcy wykorzystaną sumę kredytu, przy czym w związku z kursem waluty obcej suma ta może być wyższa odpowiednio do relacji do waluty obcej. Suma wykorzystana w dniu wykonywania umowy kredytu może mieć bowiem inną wartość rynkową w wyniku indeksacji walutowej. Innymi słowy, kredytobiorca może być zobowiązany do zwrotu bankowi sumy pierwotnie wykorzystanego kredytu (w chwili wykonania umowy przez bank), ale taka wykorzystana suma (w całości lub części) może mieć inną (wyższą) wartość rynkową w okresie spłaty kredytu. Tym samym należy zaznaczyć, że zasada nominalizmu zawarta w artykule 358¹ k.c., znajduje rozszerzenie w ustępie 2 wspomnianego artykułu, umożliwiające waloryzację w drodze umowy. W ocenie Sądu, zastosowanie indeksacji kredytu nie było przysporzeniem majątkowym na rzecz jednej ze stron, lecz zachowaniem na przestrzeni określonego czasu jednolitej wartości wzajemnych świadczeń stron. Nieuprawniony jest wówczas argument, jakoby bank udzielił lub zażądał zwrotu świadczenia w wysokości przekraczającej ustalenia wiążące strony.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 24 maja 2012 r., wydanym w sprawie o sygn. akt II CSK 429/11 (Lex nr 1243007) wskazał, że „biorący kredyt, zwłaszcza długoterminowy z przeliczeniem zobowiązań okresowych (rat spłacanego kredytu) według umówionej waluty (klauzula walutowa) ponosi ryzyko polegające albo na płaceniu mniejszych rat w walucie kredytu, albo większych, niż to wynika z obliczenia w tej walucie, gdyż na wysokość każdej raty miesięcznej wpływa wartość kursowa waluty kredytu w stosunku do waloryzacji tego kredytu”. Podkreślono więc, że istotną konsekwencją umowy kredytu jest brak pewności w zakresie ostatecznego całkowitego jego kosztu, zarówno ze strony banku jak i kredytobiorcy. Dotyczy to także kredytów wyrażonych w PLN, nieindeksowanych do waluty obcej, szczególnie w przypadku zastosowania zmiennego oprocentowania kredytu, zależnego od szeregu czynników, na które kredytobiorca także nie ma wpływu. W przypadku wzrostu oprocentowania w okresie kredytowania, tak samo jak w przypadku zmian na rynku walutowym, które mogą dotyczyć CHF, kwota wierzytelności wobec banku może ulegać zmianie, jednak nawet wówczas będzie to jedno i to samo zobowiązanie z tego samego tytułu, bez cech innych stosunków zobowiązaniowych. Zjawisko to nie stanowi naruszenia ustawy prawo bankowe, ani k.c. w zakresie prawa zobowiązań. Brak ekwiwalentności świadczeń jest więc pozorny, z uwagi na konieczność zachowania

wzajemnej wartości waluty PLN i CHF. Nie można oczekiwać od banku (który jako spółka prawa handlowego prowadzi nastawioną na zysk działalność gospodarczą) udzielania kredytów bez umożliwienia mu osiągnięcia korzyści z umowy kredytu, bo tylko wówczas nie dochodziłoby do rozbieżności pomiędzy udzielonym kredytem, a zobowiązaniem do zwrotu wykorzystanego kredytu. Kredytobiorca, niedysponujący własnymi środkami pieniężnymi na realizację takiej inwestycji jak własny lokal mieszkalny, musi skorzystać z finansowego wsparcia ze strony banku, dla którego umowa kredytu jest źródłem przychodu, tym samym dochodzi do naruszenia równowagi między stroną konsumentką a spółką prawa bankowego. Nie jest to jednak równoznaczne z nieważnością umowy kredytu, ponieważ wykorzystanie mechanizmu waloryzacji nie narusza natury kredytu, gdyż zapewnia kredytodawcy zarobek w zamian za udzielenie kredytu.

Materiał dowodowy zgromadzony w sprawie potwierdza, iż powodowie posiadali zdolność kredytową oraz rynkową możliwość wyboru kredytu na innych zasadach (w tym kredytu nieindeksowanego walutą obcą). Ocenili jednak na podstawie przedstawionych im przez doradcę kredytowego ofert, że opłacalny jest dla nich kredyt waloryzowany do franka szwajcarskiego. W dacie zawierania umowy kredytowej niewątpliwie kredyt ten wydawał się opłacalny, bowiem kurs franka szwajcarskiego był dość na dość niskim poziomie i był stabilny, co zdawało się przewidywać, że spłata kredytu i wysokość raty będą atrakcyjne w całym okresie kredytowania. Powodowie przyjęli także świadomie na siebie ryzyko wzrostu kursu waluty z wszystkimi konsekwencjami tegoż ryzyka – wzrost wysokości całego zobowiązania, jak również wzrost rat kredytu. W ocenie Sądu postanowienia umowy, jak również sama umowa odpowiadała ich oczekiwaniom, dlatego też nie chcieli jej negocjować, w zakresie innych postanowień niż wskazane we wniosku kredytowym. Nawet jeżeli powodowie chcieliby negocjować którekolwiek warunki umowy, to okoliczności tej nie udowodnili.

Na nieważność umowy kredytu nie wpływa fakt, że waloryzacja kredytu jest dokonywana jednostronnie przez bank w oparciu o kurs waluty u niego obowiązujący. Powodowie zawierali bowiem umowę dobrowolnie, zgadzając się na wprowadzenie do niej kwestionowanych klauzul, z pełną świadomością zdecydowali się na wybór kredytu waloryzowanego kursem waluty obcej, co potwierdzili w oświadczeniach składanych przed zawarciem umowy, ale także zawartych w umowie, z którą się zapoznali, a w których zapewnili o poinformowaniu ich m.in. o ryzyku związanym z zaciągnięciem kredytu hipotecznego indeksowanego kursem waluty obcej, a przede wszystkim o ryzyku kursowym. Sąd przyjął zatem, że powodowie posiadali pełną wiedzę na temat spłaty rat kredytu, to znaczy, że wysokość zadłużenia tytułem zaciągniętego kredytu, przeliczona na złotówki na dany dzień, podlega ciągłym wahaniom zgodnie z prawami rynków walutowych, w zależności od aktualnego kursu PLN i CHF, jak również mieli świadomość istnienia kursu walutowego, jego wahań i tabel kursowych. Nie ma też wątpliwości, że wybierając zadłużenie w walucie szwajcarskiej, powodowie świadomie chcieli skorzystać z oprocentowania niższego w porównaniu z kredytem złotowym i tym samym miesięcznie niższej raty kredytu, której wysokość w ciągu kolejnych lat, na który został zaciągnięty kredyt, mogła ulec znacznemu wzrostowi. Powodowie zostali poinformowani, iż uruchomienie kredytu i spłata rat kredytowych następuje według kursu kupna i sprzedaży waluty obcej, do której waloryzowany jest kredyt. Powyższe wynika również z postanowień umowy. Ponadto sami wnioskowali o wypłatę kredytu w złotych polskich, co nie świadczy o tym, że zawarty przez nich kredyt jest stricte kredytem złotowym.

W ocenie Sądu zawarta przez powodów umowa kredytu nie narusza postanowień dyrektywy Rady Europy nr 93/13EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. W pierwszej kolejności wskazać należy, że celem dyrektywy jest stworzenie minimalnego standardu ochrony konsumenta i w tym duchu należy interpretować przepisy krajowe. Niewątpliwie polski ustawodawca wprowadzając do porządku prawnego przepisy art. 385¹ k.c. i następne, skorzystał z możliwości, jakie daje omawiana dyrektywa i uchwalił przepisy przewidujące bardziej restrykcyjną ochronę interesów konsumentów. Regulacja zawarta w art. 385¹-385³ k.c. stanowi zatem wyraz implementacji w prawie polskim prawa unijnego w zakresie powyższej dyrektywy. W takiej sytuacji należy stwierdzić, iż jakkolwiek po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej pierwszeństwo ma zastosowanie prawo europejskie w razie, gdy zachodzi sprzeczność pomiędzy przepisami prawa krajowego a prawa unijnego, to jednakże w sytuacji, gdy odpowiednie normy prawa krajowego, tak jak w przypadku wskazanych przepisów art. 385¹ – 385³ k.c., stanowią wyraz dokonanej już implementacji prawa unijnego, stosować należy te właśnie przepisy prawa krajowego. Sąd Okręgowy jako sąd krajowy był więc w

niniejszej sprawie zobligowany do stosowania przepisów prawa polskiego, jako przewidujących dalej idącą ochronę konsumenta, o czym dalej w treści uzasadnienia.

W ocenie Sądu umowa nie jest również sprzeczna z postanowieniami dyrektyw w sprawie rynków instrumentów finansowych (...). Nie można zaakceptować poglądu, jakoby ze względu na wahania kursu walut, całość ryzyka związanego z utratą bądź zyskiwaniem na wartości PLN czy CHF, było w całości ponoszone przez kredytobiorcę. Wzrost kursu waluty jest niekorzystny dla kredytobiorcy, ale w sytuacji spadku kursu obciążony ryzykiem straty staje się bank. Reasumując, ryzyko obciąża obie strony umowy kredytowej. Ponadto postanowienia umowy nie były obarczone charakterystycznym dla instrumentów finansowych stopniem ryzyka, lecz zmierzały do jego minimalizacji dla obu stron. W ocenie Sądu powodowie nabywając ze środków pochodzących z kredytu nieruchomości nie dokonywali inwestycji, a jej celem nie było osiągnięcie zysku, lecz zwykłe zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych. Niewątpliwie podpisana przez powodów umowa kredytu hipotecznego spełniała wymogi przewidziane dla umowy, o której mowa w art. 69 ust. 1 i 2 prawa bankowego, a zawarte w niej klauzule waloryzacyjne nie miały charakteru instrumentu inwestycyjnego. Szczególną uwagę należy także zwrócić na wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 3 grudnia 2015 r. o sygn. C-312/14, który potwierdził, że kredyty denominowane w obcej wobec waluty państwa członkowskiego walucie, nie podlegają Dyrektywie 2004/39/WE z uwagi na to, że „jedyną funkcją takich transakcji jest posłużenie za sposoby wykonania istotnych zobowiązań płatniczych z umowy kredytu, czyli udostępnienie kapitału przez kredytodawcę i zwrot tego kapitału wraz z odsetkami przez kredytobiorcę. Celem tych transakcji nie jest realizacja inwestycji, gdyż konsument zamierza wyłącznie uzyskać fundusze na nabycie dobra konsumpcyjnego lub świadczenie usługi, a nie na przykład zarządzać ryzykiem kursowym czy spekulować kursami wymiany walut obcych”.

W świetle powyższego uznać należy, iż dopuszczalne było zawarcie z bankiem umowy o kredyt waloryzowany do waluty obcej. Przepisy te nie wykluczają możliwości zastrzeżenia w umowie kredytu, zgodnie z zasadą swobody umów wyrażoną w art. 353¹ k.c., że wypłata kredytu wyrażonego w walucie obcej nastąpi w walucie polskiej oraz że także w PLN nastąpi spłata tego kredytu. Zawarcie w umowie takich postanowień nie sprzeciwiają się przepisy prawa, a nadto uzasadnione są one celem umowy kredytu, który miał sfinansować nabycie nieruchomości w Polsce za PLN, wypłacony został zgodnie z wnioskiem powodów w PLN i miał być spłacany przez powodów osiągających dochody w PLN.

Przedmiotowa umowa nie może być zatem uznana za bezwzględnie nieważną w związku z art. 58 k. c., ponieważ nie narusza przepisów prawa, ani nie zmierza do obejścia ustawy, jak również nie jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Bank spełnił względem powodów wszystkie obowiązki informacyjne na nim spoczywające. Nie zachował się również w stosunku do powodów sposób nieuczciwy czy też nierzetelny. Także przedstawiciel pośrednika kredytowego rozmawiał z powodami na temat charakteru kredytu waloryzowanego, a ci mieli możliwość zadawania pytań dotyczących umowy, co z resztą uczynili w zakresie interesujących ich postanowień, jak to zeznała powódka.

Uznanie objętych zarzutem postanowień umownych za abuzywne wymaga subsumpcji przepisu art. 385¹ § 1 k.c., zgodnie z którym postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. § 2 powołanego przepisu wskazuje, że jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. § 3 definiuje niezgodnione indywidualnie postanowienia umowy jako te, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Zgodnie z § 4 powołanego przepisu ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie spoczywa na tym, kto się na to powołuje.

W niniejszej sprawie należy więc zastosować tzw. kontrolę incydentalną, czyli ocenę spełnienia przesłanek warunkujących wystąpienie bezpodstawnego wzbogacenia wskutek spełnienia świadczenia nienależnego lub

nienależytego wykonania umowy przez pozwanego, co poprzedzić musi badanie spornych postanowień pod kątem tego, czy wypełniły one znamiona przewidziane w art. 385¹ § 1 k.c.

Zdaniem Sądu niedopuszczalne jest uproszczenie rozpoznania niniejszej sprawy poprzez odwołanie się tylko i wyłącznie do prejudycjalnego charakteru wyroków Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Tym samym dotychczasowe orzecznictwo nie ma decydującego wpływu na interpretację sprawy, albowiem każdorazowo Sąd obowiązany jest do dokonania całościowej oceny materiału dowodowego w celu ustalenia wiążącej strony treści stosunku prawnego. Jak stwierdził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 19 grudnia 2003 r. sygn. akt III CZP 95/03, kontrola dokonywana w trybie przepisów art. 479³⁶-479⁴⁵ k.p.c. dotyczy nie analizy konkretnego stosunku zobowiązaniowego, lecz abstrakcyjnie rozumianej treści normatywnej wzorca umownego (niezależnie od tego nawet, czy znalazł on zastosowanie w następstwie zawarcia umowy), tj. na kontroli wzorca jako takiego, w oderwaniu od konkretnej umowy, której wzorzec dotyczy.

Rozszerzona prawomocność wyroku uznającego postanowienie wzorca umowy za niedozwolone, stosownie do obecnie dominującej linii orzeczniczej, o której mowa w art. 479⁴³ k.p.c., pod względem podmiotowym działa na rzecz wszystkich osób trzecich, ale wyłącznie przeciw pozwanemu przedsiębiorcy. Oznacza to, że omawiany wyrok od chwili wpisania uznanego niedozwolonego postanowienia wzorca umowy do rejestru prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów działa na rzecz wszystkich (strony powodowej i wszystkich osób trzecich), ale tylko przeciwko konkretnemu pozwanemu przedsiębiorcy (tak uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r. w sprawie sygn. akt III CZP 17/15). Regulacja dotycząca rozszerzonej prawomocności wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumenta ma jednak to ograniczone znaczenie, że dotyczy wyłącznie postanowień objętych wzorcami umownymi, będących przedmiotem kontroli abstrakcyjnej (ogólne warunki umów, regulaminy), nie dotyczy zaś postanowień umów zawartych indywidualnie pomiędzy stronami.

Postanowienia umowy kredytu, która łączyła strony postępowania ustalone zostały w oparciu o preferencje powodów (konsumentów), zgłoszone we wniosku o udzielenie kredytu. Ostatecznie sama treść umowy, z wyjątkiem postanowień odzwierciedlających dane zawarte we wniosku kredytowym, nie była indywidualnie uzgadniana co do końcowego słownego brzmienia, lecz na kształt ostatecznie przyjętego wariantu tej umowy i w ogóle na decyzję o jej zawarciu decydujący wpływ mieli powodowie, o czym w dalszej części uzasadnienia.

Sąd stanął na stanowisku, iż w niniejszej sprawie konieczna jest całościowa kontrola, polegająca na badaniu wszystkich przesłanek abuzywności. Jest to sytuacja najwłaściwsza z punktu widzenia założeń procedury cywilnej, gdyż pozwala w oparciu o przeprowadzone postępowanie dowodowe w sposób wszechstronny i niezredukowany zrekonstruować wszystkie istotne dla przedmiotowego indywidualnego stosunku prawnego okoliczności.

Zakres zastosowania przytoczonej regulacji art. 385¹ k.c. sprowadza się do umów zawieranych przez przedsiębiorców z konsumentami. Dotyczy on jedynie postanowień innych niż określające główne świadczenia stron, niezgodzonych z konsumentem indywidualnie. Ponadto przesłankami uznania postanowień umownych jest taka ich treść, która kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy. Należy, wobec tego zbadać umowę wiążącą strony w aspekcie wszystkich powołanych przesłanek.

Stosunek prawny wynikający z przedmiotowej umowy kredytu stawia powodów w sposób niebudzący wątpliwości w roli konsumenta. Pozwany w niniejszej sprawie występuje, co nie było sporne, w roli przedsiębiorcy. W ocenie Sądu kwestionowane przez stronę powodową klauzule zawarte w umowie kredytowej, nie regulują głównych świadczeń stron, na co nie wskazują essentialia negotii umowy kredytu, które przyjmuje doktryna na podstawie art. 69 ust. 1 ustawy prawo bankowe. Zauważyć także należy, że w judykaturze istnieje spór co do przyjęcia czy klauzule waloryzacyjne regulują świadczenie główne, czy też nie. Warto podkreślić, że w przypadku założenia, że w przedmiotowej sprawie klauzula waloryzacyjna określałaby świadczenie główne, Sąd pozbawiony byłby możliwości badania jej abuzywności.

W przedmiotowej sprawie należy zwrócić uwagę na realia zawierania umów w sprawach takich jak niniejsza, polegające na tym, że z jednej strony bank posiada pewną paletę produktów finansowych do wyboru i uzgodnienia, zaś z drugiej strony konsument zgłasza pod adresem banku swoje konkretne potrzeby (najpierw w drodze ustnej, a po dopasowaniu konkretnego instrumentu do jego potrzeb – w drodze wniosku o udzielenie kredytu). Niewątpliwie, z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wynika, że powodowie mieli zamiar zakupić za kredyt lokal mieszkalny, który zapewniłby uzyskanie żądanej kwoty kredytu, przy jednocześnie możliwie najniższej racie, ale także bez zaangażowania jakichkolwiek środków własnych, które co nie ulega wątpliwości posiadali w dacie zawierania umowy kredytowej w kwocie 150 000 zł. Zwrócić przy tym należy uwagę, iż do zawarcia umowy powodowie uiszcili na poczet nabywanej nieruchomości kwotę 20 000 zł. W rezultacie zgłoszone potrzeby wywołują ze strony banku reakcję w postaci przedstawienia oferty, która mogłaby tego rodzaju potrzebom sprostać. Po otrzymaniu satysfakcjonującej oferty klient nie pretenduje nawet do ingerencji w treść postanowień. Trudno podważyć fakt, że mimo braku prób wpływania na kształt umowy, ma prawo to zrobić. Tak więc jakkolwiek, ściśle rzecz biorąc, strona powodowa w zasadzie nie wywierała wpływu na konkretne brzmienie postanowień końcowej umowy, to jednak zważyć należy, że kształt zaproponowanych warunków umownych był ściśle zdeterminowany jej potrzebami świadomie przez nią zgłoszonymi. Zauważyć przy tym należy, że strona powodowa nie podnosiła twierdzeń jakoby poszczególne zapisy umowy były dla niej nieodpowiednie w dacie zawierania umowy kredytu. Sąd podkreśla, że wskazane okoliczności nie obalają wprawdzie przesłanki nieuzgodnienia indywidualnego kwestionowanych postanowień z konsumentem, ale mają zdecydowany wpływ na ocenę zaistnienia dalszych przesłanek, o których mowa w przepisie art. 385¹ k.p.c. (rażącego naruszenia interesu konsumenta i sprzeczności dobrymi obyczajami). Potwierdzając zaś zapoznanie się z warunkami udzielania kredytu waloryzowanego powodowie dokonali zapewnienia o swoim udziale w kreowaniu postanowień umownych.

Dodać jednak należy, że zgodnie z art. 385¹ § 4 k.c. ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie spoczywa na tym, kto się na to powołuje. Pozwany zaś nie zaferował dowodu, który w jakikolwiek sposób uwierzytelnił okoliczność, że strona powodowa miała wpływ na treść kwestionowanych postanowień. W odniesieniu zaś do przesłanek sprzeczności postanowień z dobrymi obyczajami i rażącego naruszenia interesów konsumenta, a także naruszenia zasad współżycia społecznego Sąd przychyliła się do stanowiska pozwanego, że strona powodowa nie wykazała zajścia tychże przesłanek w niniejszym postępowaniu, co do żadnej ze spornych klauzul.

Jak podnosi się w doktrynie i orzecznictwie sądowym „dobre obyczaje” są w zasadzie odpowiednikiem „zasad współżycia społecznego”. Zgodnie z utrwaloną judykaturą do zasad tych zalicza się reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością, aprobowanymi społecznie zasadami. W rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. „działanie wbrew dobrym obyczajom” w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku, zaś „rażące naruszenie interesów konsumenta” oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku zobowiązaniowym. Rażące naruszenie należy interpretować jako znaczne odbieganie przyjętego uregulowania od zasad uczciwego wyważenia praw i obowiązków. Naruszenie interesów konsumenta ma być niewątpliwie, bezsporne i nacechowane znacznym ujemnym ładunkiem (por. m. in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 r. sygn. akt I CK 832/04).

Obie, wskazane w tym przepisie formuły prawne, służą do oceny tego, czy standardowe klauzule umowne zawarte we wzorcu umownym przekraczają określone przez ustawodawcę granice rzetelności kontraktowej twórcy wzorca w zakresie kształtowania praw i obowiązków konsumenta (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 r. sygn. akt I CK 832/2004, Biul. SN 2005/11/13). Nie jest zatem wystarczające ustalenie nierównomiernego rozkładu praw i obowiązków stron umowy (sprzeczność z dobrymi obyczajami), lecz konieczne jest stwierdzenie prawnie relewantnego znaczenia tej nierównowagi (rażące naruszenie interesów konsumenta).

W kontekście stosunków prawnych łączących bank z jego klientami (stosunków umownych o charakterze ekonomicznym) przyjąć należy, że zasady współżycia społecznego wymagają od stron tych stosunków uczciwości (uczciwego obrotu) oraz lojalności. Powodowie złożyli wniosek kredytowy, zostali zapoznani z ryzykiem kursowym,

ryzykiem zmiany stopy procentowej oraz oprocentowania. W takiej sytuacji brak jest podstaw dla twierdzenia, że umowa, którą zawarli, narusza zasady współzycia społecznego czy też dobre obyczaje. Powodowie podnosili, że kwestionowane postanowienia przyznawały bankowi prawo do jednostronnego regulowania wysokości salda kredytu oraz wysokości rat kredytu, poprzez arbitralne wyznaczanie w tabelach kursowych banku kursów kupna i sprzedaży, co przesądziło ich zdaniem o zapewnieniu sobie przez bank możliwości osiągnięcia znacznych korzyści finansowych. Nad to strona powodowa twierdziła, iż w umowie zabrakło kryteriów kształtowania kursu, czynników, które miałyby determinować ich wysokość, wobec czego powodowie nie wiedzieli i ostatecznie i nie mogli oszacować, ile będzie wynosiła każda z rat. Zdaniem Sądu stanowisko strony powodowej jest częściowo błędne. O ile należy przyznać jej rację, że takie uprawnienia banku mogą w pewnych sytuacjach stanowić naruszenie dobrych obyczajów, o tyle strona powodowa nie wykazała, aby tabele kursowe pozwanego banku różniły się od kursu rynkowego transakcji kupna waluty, oraz aby zakres tej różnicy prowadził do rażącego naruszenia jej interesu oraz kształtował jej prawa i obowiązki jako konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami. Stan faktyczny niniejszej sprawy nie daje podstaw do przyjęcia, że kurs ustalany przez pozwanego, według którego następowało przeliczenie należnej raty kredytowej do spłaty w sposób wynikający z umowy, był dowolny. Stawiając taki zarzut pozwanemu powodowie musieliby wykazać, że kursy banku szwajcarskiego u pozwanego odbiegają od rynkowych na tyle, że można je traktować jako ustalone w sposób dowolny, natomiast jak zeznali świadkowie, bank czynił starania aby kursy walut u niego obowiązujące był uśredniony i konkurencyjny w stosunku do innych wyznaczanych przez banki. Umowy kredytu indeksowanego ze swojej istoty są takiego rodzaju, że żadna ze stron umowy nie może wywrzeć wpływu na parametry aktualnego miernika wysokości należnej raty. Tym samym należy zaprzeczyć, jakoby pozwany bank mógł wpływać na wysokość kursów walutowych ustalanych w wewnętrznej tabeli kursowej w sposób dowolny. W tym miejscu należy wskazać, że tabele kursowe banku są realizacją obowiązku banku wynikającego z art. 111 ust. 1 pkt 4 prawa bankowego z dnia 29 sierpnia 1997 r., zgodnie z którym bank jest obowiązany ogłaszać w miejscu wykonywania czynności, w sposób ogólnie dostępny stosowane kursy walutowe. Co istotne, tabela kursowa banku obowiązuje go nie tylko na potrzeby waloryzacji kredytów indeksowanych w walucie obcej, lecz także w zakresie pozostałych czynności bankowych zależnych od kursu walutowego czy związanych z obrotem walutą. Bank wówczas zmuszony jest do dostosowania się do czynników umożliwiających konkurencję na tym tle w stosunku do pozostałych podmiotów rynku finansowego i odzwierciedlać realne tendencje rynkowe, nie może tym samym dowolnie kreować przyjmowanego kursu walutowego na przykład w celu uzyskania większych korzyści z kredytów waloryzowanych walutą obcą. Twierdzenie strony powodowej, że postanowienie umowne odsyłające do omawianych mierników waloryzacji daje pole dla nieakceptowalnej dowolności banku w kształtowaniu obowiązków konsumenta, jest nieuprawnione. Do czynników umożliwiających konkurencję na rynku finansowym należą bieżące notowania kursów wymiany walut na rynku międzybankowym, podaż i popyt na waluty na rynku krajowym i inne. W ocenie Sądu w przedmiotowej sprawie nie doszło do naruszenia art. 111 ust. 1 pkt 4 prawa bankowego. Niezależnie od powyższego istotną okolicznością jest fakt, iż pomimo możliwości spłaty przez powodów kredytu bezpośrednio we franku szwajcarskim, powodowie z takiej możliwości oferowanej przez bank, jak i powstałej w związku z wprowadzonymi zmianami ustawą, nie skorzystali i nadal spłacają kredyt w złotych polskich polegając na przeliczeniu raty kursem banku.

Przy ocenie treści postanowień umownych pod kątem ich ewentualnej abuzywności należy mieć na względzie reguły ogólne wykładni, którym podlegały oświadczenia woli stron w chwili zawierania umowy. Zgodnie z art. 65 § 1 k.c. oświadczenie woli należy tak tłumaczyć jak wymagają tego ze względu na okoliczności, w których złożone zostało, zasady współzycia oraz ustalone zwyczaje. W umowach z kolei należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na dosłownym jej brzmieniu (§ 2). W tym kontekście należy badać ustanowienie miernika wartości świadczeń poza szczegółowymi postanowieniami umowy, poprzez odwołanie się do wartości rynkowej waluty CHF. Sąd pragnie nadmienić, że wartość waluty szwajcarskiej nie ulega wpływowi żadnej ze stron umowy. Faktycznie dochodzi wówczas do swoistej destabilizacji świadczeń wzajemnych stron, jednak wiąże się to z największym atutem kredytów waloryzowanych tj. z niskim oprocentowaniem kredytu, ale także z dużym i nieuniknionym ryzykiem ekonomicznym. O tym ryzyku powodowie byli informowani, co znajduje odzwierciedlenie w oświadczeniach składanych na etapie wnioskowania o kredyt, ale także zawartych w umowie, z którą przecież się zapoznali.

Strona powodowa podnosząc argumenty o nierównowadze kontraktowej stron, nie dostrzega, że bank udzielając kredytu, czy też pożyczki długoterminowej jest obciążony szczególnym rodzajem ryzyka, nie jest bowiem w stanie po tak długim okresie trwania takiego stosunku zobowiązaniowego domagać się przed sądem odmiennego ukształtowania stosunku, który łączy go z klientem, z powołaniem się chociażby na utratę siły nabywczej waluty polskiej. Wynika to wprost z przepisu art. 358¹ § 4 k.c., zgodnie z którym z żądaniem zmiany wysokości lub sposobu spełnienia świadczenia pieniężnego nie może wystąpić strona prowadząca przedsiębiorstwo, jeżeli świadczenie pozostaje w związku z prowadzeniem tego przedsiębiorstwa. W odniesieniu do kredytów „złotowych” bank kalkuluje swoje ryzyko kontraktowe i udziela kredytu w złotych polskich, to tym samym udziela go na warunkach odmiennych, z realnym oprocentowaniem znacznie wyższym niż w przypadku, w którym udziela kredytu walutowego, kredytu złotówkowego indeksowanego do waluty obcej czy kredytu denominowanego w walucie obcej, którą charakteryzują mniejsze wahania kursowe. Takie zabezpieczenie pozwala bankowi na udzielenie kredytu z niższym oprocentowaniem i marżą, a co za tym idzie – niższą ratą, co niewątpliwie zdecydowało o wyborze powodów.

Równocześnie, wbrew przedstawianej przez stronę powodową linii wykładni kwestionowanych postanowień, Sąd nie mógł w ocenie abuzywności, a w szczególności spełnienia przesłanki „rażącego naruszenia interesów konsumenta”, abstrahować od całokształtu konstrukcji umowy i zawartych w nich postanowień. Poniesienie ryzyka kursowego, związanego z możliwością zmiennej wartości franka szwajcarskiego, było rekompensowane przez zastosowanie niższej stopy procentowej, co w porównaniu do oferowanych w dacie zawierania umowy kredytów złotych było znacznie korzystniejsze.

Kolejnym argumentem wykluczającym możliwość przyjęcia, iż w niniejszej sprawie doszło do rażącego pokrzywdzenia interesów powodów jest okoliczność czasookresu obowiązywania umowy. Została ona zawarta na 360 miesięcy, zaś na skutek chwilowej zmiany kursu waluty powodowie wnieśli o uznanie ich za rażąco pokrzywdzonych niejako wyjmując część rozliczeń umowy z całego okresu jej obowiązywania, a nie jest wiadome jak w ostatecznym rozrachunku zostałaby ona rozliczona i czy rzeczywiście doszłoby do rażącego pokrzywdzenia powodów oraz czy kurs waluty stosowany przez bank byłby rażąco krzywdzący, czy odbiegałby od kursu rynkowego, gdyby umowa trwała przez okres pierwotnie ustalony. Nie można tutaj tracić z pola widzenia treści art. 385² k.c. który stanowi, iż według stanu z chwili zawarcia umowy dokonuje się oceny jej postanowień wyłącznie co do zgodności z dobrymi obyczajami.

Strona powodowa wprost w żądaniu głównym i ewentualnych nie kwestionowała klauzuli (...). Pośrednio o jej abuzywności wypowiedziała się w uzasadnieniu pozwu. Niemniej jednak, odnosząc się do sposobu zabezpieczenia umowy kredytowej (...) należy wskazać, że w standardowym stosunku z umowy kredytu hipotecznego kredytobiorca angażuje część osobistych środków majątkowych na cel kredytu poprzez wniesienie wkładu własnego. Wówczas udział banku w inwestycji zmniejsza się, a wraz z nim ryzyko banku w udzieleniu swych środków, bowiem inwestycja jest już przynajmniej częściowo sfinansowana. W niniejszej sprawie powodowie pomimo możliwości, nie angażowali żadnych środków własnych domagając się w umowie także refinansowania wkładu własnego i opłat okołokredytowych. Postanowili zatem zminimalizować konieczność angażowania własnych środków majątkowych. Ponieważ brak lub niewystarczająca kwota wkładu własnego pociąga wzrost ryzyka ekonomicznego banku, strony zdecydowały się obrać dodatkowe zabezpieczenie w postaci zapewnienia przejściowej ochrony ubezpieczeniowej spłaty kwoty odpowiadającej standardowemu wkładowi własnemu. W konsekwencji powstała sytuacja, w której osoba trzecia zapewniła ochronę ubezpieczeniową kredytodawcy, zaś koszty tej ochrony ponosił nieangażujący środków kredytobiorca. Biorąc więc pod uwagę powyższe, należy stwierdzić, że wskazana klauzula nie naruszyła w sposób rażący interesów powodów. W ocenie sądu postanowienia umowy kredytowej o ubezpieczeniu niskiego wkładu własnego, stanowiły właściwy i w chwili zawierania umowy pożądanym przez powodów równoważnik zwiększonego ryzyka banku, jak i poniesionych przez kredytobiorcę kosztów. Nadto sporne postanowienie umowne dotyczące ubezpieczenia niskiego wkładu własnego stanowi realizację uprawnienia i obowiązku banku do ustanowienia zabezpieczenia spłaty kredytu, a wynikające z art. 70 ust. 2 i art. 69 ust. 2 pkt 6 prawa bankowego.

Brak jest również podstaw do przyjęcia, iż ubezpieczenie na życie naruszało istotne interesy powodów, albowiem nie było ubezpieczeniem obligatorem, ale stanowiło jedno z zabezpieczeń kredytu. Ubezpieczenie na życie

kredytobiorcy zmniejsza ryzyko kredytowe banku, co w pełni uzasadnia uzależnienie marży banku od tej formy zabezpieczenia kredytu. Z kolei ryzyko banku w przypadku zniszczenia nieruchomości w wyniku zdarzeń losowych w trakcie trwania umowy zabezpiecza cesja praw z umowy ubezpieczenia od ognia i innych zdarzeń losowych.

Reasumując poczynione powyżej rozważania wskazać należy, iż powodowie nie wykazali, aby ich interes jako konsumenta w omawianym stosunku zobowiązaniowym został w jakikolwiek sposób naruszony. W chwili zawierania umowy powodowie znali kwestionowane postanowienia, wiedzieli o tym, że kredyt jest waloryzowany do waluty obcej. Mieli również wiedzę w zakresie postanowień dotyczących ryzyka walutowego, zabezpieczenia kredytu i początkowo odnosili wymierne korzyści z wyboru tego rodzaju instrumentu finansowego.

Zgodnie z art. 354 k.c. dłużnik powinien wykonywać zobowiązanie zgodnie z jego treścią i w sposób odpowiadający jego celowi społeczno-gospodarczemu oraz zasadom współżycia społecznego, a jeżeli istnieją w tym zakresie ustalone zwyczaje – także w odpowiadający tym zwyczajom. Jest niewątpliwe, że strona powodowa dokonała świadomie wyboru kredytu i jego warunków, które to w chwili zawierania umowy były dla niej korzystne. Dopiero, gdy wahania rynku walutowego doprowadziły do znaczącego wzrostu kwoty rat kredytu ocenila, że kredyt nie był dla niej korzystny, a ryzyko, o którym została poinformowana, faktycznie było znaczące. Nie było to jednak wynikiem naruszenia dobrych obyczajów przy zawieraniu umowy kredytu przez pozwanego. Niewątpliwie ryzyko jest zawsze wpisane w tego rodzaju transakcje z uwagi na wahania kursów walut, co jednak nie daje podstaw do uznania w efekcie postanowień umownych jako naruszających dobre obyczaje, czy też uzasadnione interesy strony.

Zauważyć również należy, że pozwany, uwzględniając zalecenia Rekomendacji S (II) Komisji Nadzoru Finansowego, umożliwił od samego początku trwania umowy spłatę rat kapitałowo-odsetkowych bezpośrednio w walucie waloryzacji kredytu, z której to możliwości powodowie nie skorzystali, bowiem ocenili, że nie było to dla nich opłacalne. Tym samym zaakceptowali wewnętrzną tabelę kursową banku, mimo że z treści roszczenia wynika, iż budziła ona ich podejrzliwość, a mechanizmu określania wysokości kursu CHF przez pozwanego bank, jak twierdzą, nie rozumieli. Powyższe działanie należy ocenić jako kolejny przykład postępowania mającego na celu wyłącznie uzyskanie możliwie jak najwyższej korzyści z umowy kredytowej, bez zagłębiania się w interpretację prawnoekonomiczną stosunku zobowiązaniowego, który łączył powodów z pozwanym, mimo iż zostali poinformowani o ryzyku z nim związanym.

Konkludując, należy wskazać, że Sąd nie stwierdził podstaw dla uznania kwestionowanych klauzul jako niewiążących powodów oraz nie dopatrył się podstaw nieważności umowy, w związku z tym żądania powodów nie znajdują uzasadnienia.

Wobec powyższego powództwa główne oraz ewentualne, podlegały oddaleniu w całości.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w oparciu o zasadę odpowiedzialności za wynik procesu. Powódka przegrała proces w całości, dlatego też zobowiązana jest do zwrotu na rzecz pozwanego poniesionych przez niego kosztów w łącznej kwocie 5 417 zł. Na koszty strony pozwanej złożyło się wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika w kwocie 5 400 zł za postępowanie rozpoznawcze obliczone na podstawie § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych obowiązującego w dacie wniesienia pozwu, jak również koszt opłaty skarbowej od udzielonego pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.